

УДК 379.85 (477.51)

Яковенко О.І.

викладач кафедри екології, географії та природокористування
НУЧК імені Т.Г. Шевченка,
нач. відділу еколого-освітньої роботи та рекреації
Мезинський НПП

Наливайко А.Є.

заст. нач. відділу еколого-освітньої роботи та рекреації,
Мезинський НПП

Подолько Л.П.

провідний фахівець з екологічної освіти
Мезинський НПП
с. Деснянське, Чернігівська обл., Україна

**РЕКРЕАЦІЙНО-ЕКСКУРСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МЕЗИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ
В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ**

Туристично-рекреаційна діяльність в Мезинському національному

природному парку здійснюється у відповідності з Положенням про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України № 256 від 26.07.2022 року.

Мезинський НПП виступає однією з найбільших рекреаційних установ Чернігівської області, завданнями якого в сфері розвитку рекреації на своїй території є облаштування рекреаційної інфраструктури – сукупності засобів забезпечення організації та здійснення рекреаційної діяльності.

У Мезинському НПП є весь комплекс природних рекреаційних ресурсів, які сприяють розвитку оздоровчої, лікувальної та пізнавальної рекреації. Крім того, є можливість проведення маршрутної, прогулянкової, спортивної, водної, кінної та інших видів рекреації, в залежності від характеру використання рекреаційних ресурсів.

Територія парку, окрім унікальних природних комплексів та об'єктів, має 44 пам'ятки археології та 27 пам'яток історії та монументального мистецтва.

Головною формою рекреаційної діяльності в НПП залишається екскурсія. Переважно, це музейні оглядові, тематичні, екскурсія-урок, екскурсія-лекція. Щоб відвідувачі могли побачити найцікавіші об'єкти території парку, їм пропонуються 4 екологічні стежки та еколого-туристичний маршрут («Від історії до сьогодення»), які розширюють в екскурсантів знання про процеси та явища, що відбуваються у природі.

Особливо приваблює відвідувачів всесвітньовідома Мезинська палеолітична стоянка, на розкопі якої з 1965 р. працює Мезинський археологічний науково-дослідний музей імені В.Є. Куриленка – єдиний в Україні сільський музей такого рівня. Археологічні артефакти Сіверського краю розмістилися не тільки в колекціях Мезинського музею, але і його філіалі.

Для організованого відпочинку на природі працівниками облаштовані рекреаційні пункти (14 шт). На оглядових майданчиках «Пузирева гора» та «Свердловський острів» облаштовані столи з лавками, місцями для вогнищ і сміття, туалетами. Всього на території НПП 5 оглядових майданчиків.

Приймають відвідувачів 2 будиночки мандрівника у селах Радичів і

Городище Новгород-Сіверського району.

До 2022 року прослідковувалася позитивна динаміка щодо заселеності відпочинкових кімнат, що засвідчувало бажання відвідувачів Мезинського НПП затримуватися на 2-3 дні довше, щоб оглянути більше пам'яток. Пік заселеності припав на 2020 рік, незважаючи на складні умови, пов'язані із встановленням карантину з метою запобігання поширенню COVID-19.

У 2022 воєнному році кількість проживаючих скоротилася і дорівнює кількості проживаючих у 2012 році, коли приймав лише один будиночок мандрівника «Хотинський».

У лісових масивах Мезинського НПП створені 2 екологічні стежки «Рихлівська дача» та «Забілина криниця». Ці стежки у 2022-2023 роках не відвідав жоден турист, навіть у пік квітнування первоцвітів, які утворювали суцільні різнобарвні килими (розпорядження начальника Чернігівської обласної військової адміністрації № 147 «Про тимчасову заборону відвідування населенням лісів і в'їзду до лісів області транспортних засобів (крім транзитних шляхів)»).

Вздовж правого берега Десни від с. Деснянське розроблені та оформлені стендами екологічні стежки «Дивосвіт природи краю, де ходили мамонти» та «Під Деснянськими кручами». Протяжність кожної 3,5 км.

Розлив Десни – відоме явище, яке щороку приваблює до Мезинського парку багато відвідувачів. Більшість туроператорів прив'язували свої тури історичними Сіверськими землями вздовж Десни саме до весняного водопілля, коли природа Придесення набуває найвиразнішого вигляду. Та війна внесла свої корективи, і подорожуючих навесні як 2022 р., так і 2023 р. не було.

З водними артеріями парку пов'язана частина екскурсантів, які сплавлилися по р. Десна і відвідували музеї та інші локації території. У період 2022-23 рр. сплавів не було, тому що діяла заборона навігації (Розпорядження голови обласної військової адміністрації від 07.07.2022 № 264, відповідно до рішення Ради оборони області, оформленого протоколом № 7 від 15.06.2022).

Щороку Мезинський НПП відвідувало близько 3 тис. чоловік. В 2021 році

їх було більше 5 тис.

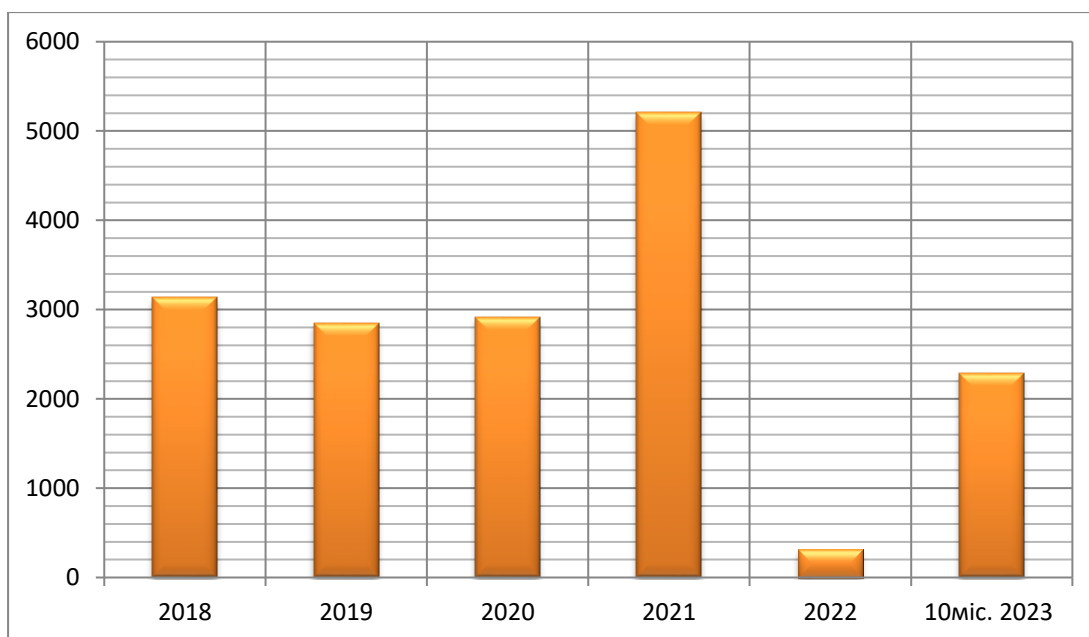

Рис.1. Динаміка відвідуваності території Мезинського НПП [1-5].

У 2022 році з об'єктивних причин (військова російська агресія, до того ж, близьке розташування території парку до кордону, воєнний стан) кількість відвідувачів суттєво скоротилася (рис.1). З екскурсійною метою відвідало всього 312 чол. Більшість були безкоштовними – для військовослужбовців і внутрішньо переміщених осіб.

У 2023 р. за 10 місяців відвідуваність склала 2283 чол., з них 1463 дітей. Це перший рік після 2019 р., коли парк відвідали дитячі групи. Для 405 чол. екскурсії були безкоштовні. Для військовослужбовців провели 10 екскурсій філіалом музею та дегустації фіточаїв у візит-центрі парку.

У червні 2020 р. на замовлення Міндовкілля за підтримки Google України було оцифровано природні локації Мезинського НПП, завдяки чому користувачі Google-карт можуть віртуально відвідати туристичні об'єкти національного парку та побудувати маршрути своїх подорожей за посиланням <https://www.google.com/maps/@51.7449186,33.0567523,11z?entry=ttu>. Мета проекту передбачала стимулювання віртуального туризму в умовах військового стану.

Не зважаючи на воєнний стан в країні, подорожі з метою відпочинку та оздоровлення мають залишитися пріоритетними. Кожного дня ми працюємо над популяризацією Мезинського НПП як рекреаційно-туристичного об'єкту.

Література:

1. Наливайко А. Є. Рекреаційна діяльність. Літопис природи. Книга XII. 2018 р. Мезинський нац. природн. парк. Мезин, 2019. С. 172–182
2. Наливайко А. Є. Рекреаційна діяльність. Літопис природи. Книга XIII. 2019 р. Мезинський нац. природн. парк. Мезин, 2020. С. 154–192
3. Подоляко Л.П. Рекреаційна діяльність. Літопис природи. Книга XIV. 2020 р. Мезинський нац. природн. парк. Мезин, 2021. С. 350–371
4. Подоляко Л.П. Рекреаційна діяльність. Літопис природи. Книга XV. 2021 р. Мезинський нац. природн. парк. Мезин, 2022. С. 164–172
5. Подоляко Л.П. Рекреаційна діяльність. Літопис природи. Книга XVI. 2022 р. Мезинський нац. природн. парк. Мезин, 2023. С. 121–129